

TÜRKİYE FİZİKSEL BÜYÜME ARAŞTIRMALARI BİBLİYOGRAFYASI (1917-1997)

İzzet DUYAR*

İnsan, bireyoluş sürecinde (*ontogenesis*) en önemli bedensel değişimleri "büyüme" döneminde geçirir. Bu evrede geçirilen değişimler pek çok bilim dalının ilgi alanına girer. Fizik antropoloji, tıbbın değişik dalları (pediatri, beslenme, anatomi ve halk sağlığı vb), spor bilimleri, psikoloji ve eğitim bilimleri bunlar içerisinde ilk sırada yer alırlar. Böylesine farklı bilim dalının ilgi alanına girmesinden dolayı büyüme üzerinde çok sayıda araştırma yapılmaktadır. Gerçekten de insan biyolojisi tarihine bakıldığında, en fazla ürün verilen alanlardan birinin de büyüme olduğu görülür. Bu konuda çok sayıda araştırmayla karşılaşmanın diğer bir nedeni de büyüme çalışmalarının tarihinin oldukça eskilere uzanmasıdır. Örneğin J. M. Tanner, *A History of the Study of Human Growth*'da, büyümeye ilişkin ilk yazılı bilgilerin Eski Greklere değin uzandığını belirtirken, Juan Comas *Manual of Physical Anthropology*'de büyüme araştırmalarının 14. yüzyılda başladığını dile getirmektedir.

Türkiye'de büyüme araştırmaları dünyadaki gelişmelerden farklı olarak oldukça geç tarihlerde başlar. Ülkemizde ilk büyüme araştırması Nâfi Atuf (Kansu) tarafından yapılmış ve bu çalışma 1917 yılında *Muallim* dergisinde yayımlanmıştır. İzleyen yıllarda bu konudaki incelemelerin sayısında bir artış gözlenmekle birlikte asıl gelişme ve çeşitlenme 1950 sonrasında karşımıza çıkar. Dünyadaki gelişmelere koşut olarak önceleri daha çok antropologların ve çocuk hekimlerinin araştırmalarına rastlanırken sonraki tarihlerde yelpazenin genişlediği ve diğer bilim dallarının da konuya eğildikleri gözlenmektedir. Her ne kadar Türkiye'de büyüme üzerinde çok fazla sayıda çalışma yapılmassa da, geniş bir yelpazeye yayılmış olan araştırmaları izlemek gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Elinizdeki bibliyografya denemesi bu ihtiyacı gidermek üzere hazırlanmıştır.

Bu derlemenin amacı, ülkemiz çocukları üzerinde yapılan büyüme araştırmalarını -olabildiğince- bir araya getirmektir. Bu nedenle Türkiye'de yapılan araştırmalar esas alınmış olup, verileri Türkiye'de toplanan ancak yurt dışında yayımlanan yazılara da -ulaşılabilirdiği oranda- yer verilmeye çalışılmıştır.

* A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Fizik Antropoloji Anabilim Dalı, 06100 Sıhhiye, Ankara.

mıştır. Buna ek olarak, konusu büyüme olan çeviri ya da derleme/ değerlendirme yazıları da dahil edilmiştir.

Derlemede, büyüme "genel" olarak ele alan çalışmalara ve bu sürece etki eden faktörlerin incelendiği araştırmalara öncelik tanınmıştır. Bu çalışmaların çoğunda göze çarpan ortak özellik, klasik antropometri tekniğinin kullanılmış olmasıdır. Diğer tekniklerin kullanıldığı çalışmalar kapsam dışı bırakılmıştır. Örneğin, yüz ve çenede oluşan gelişme bozuklukları ve çarpıklıklarını düzeltmeyi amaçlayan ortodontik çalışmalara ve büyüme hormonal açıdan inceleyen endokrinolojik incelemelere yer verilmemiştir. Yine aynı şekilde menarş yaşı, ikincil cinsiyet özelliklerinin gelişimi gibi cinsel olgunlaşmayı konu edinen incelemeler derlemeye dahil edilmemiştir. Bu tür çalışmaları ayrı bir derlemenin konusu olarak ele almak akla yatkın bir düşünce gibi görünmektedir.

İnsan büyümesi iki ana bölüme ayrılarak incelenir: bunlar sırasıyla "doğum öncesi" (*antenatal*) ve "doğum sonrası" (*postnatal*)'dır. Bu çalışma, yalnızca doğum sonrasına ait olan araştırmaları kapsamaktadır. Ancak son yıllarda, özellikle görüntüleme tekniklerinin de gelişmesine koşut olarak, doğum öncesi büyüme üzerinde çok sayıda araştırmanın yapıldığı unutulmalıdır. Bu tür incelemelerin ayrı bir çalışmada toplanması daha uygundur.

Ulusal çapta bir indeksin olması, bibliyografya denemelerinde araştırmacılara önemli bir kolaylık sağlar. Ülkemizde de Millî Kütüphane tarafından yayımlanan *Türkiye Makaleler Bibliyografyası* araştırmacılar için vazgeçilmez bir kaynaktır. Ancak sözü edilen bu bibliyografyada konu dizininin bulunmaması ve ülkemizde çıkan tüm süreli yayınların Millî Kütüphaneye ulaşmaması önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle makalelerin kimlik bilgilerinin oluşturulmasında, sözü edilen bibliyografyadan yararlanılmış olmakla birlikte, araştırmacının kendi taramaları sonucunda ulaştığı çalışmalar da önemli bir yer tutmaktadır.

Bilindiği gibi, Millî Kütüphane kendisine ulaşan süreli yayınların kimlik bilgilerini yaklaşık 4-5 yıl sonra araştırmacıların hizmetine sunabilmektedir. Bu nedenle çalışmanın hazırlanması sırasında sözü edilen süreli yayının ancak 1993 Eylül ayına kadar olan sayıları taranabilmiştir. Bu tarihten sonraki çalışmalar ise araştırmacının kendi çabaları sonucunda ulaştığı yayınlardır; dolayısıyla 1993-1997 arasındaki eksikliklerin daha fazla olması doğal karşılanmalıdır.

Elinizdeki çalışma yalnızca makaleleri değil, büyüme konusunda yazılmış kitapları, bilimsel kongre ya da sempozyumlarda sunulmuş ve yayımlanmış çalışmaları da kapsamaktadır. Ancak tezler bu çalışmaya dahil edilmemiştir. Ülkemizde büyüme üzerinde küçüksenemeyecek sayıda tez yapılmış olmakla birlikte bunlara yönelik dizinlerin bulunmaması ve erişimde karşılaşılan güçlükler nedeniyle tezler çalışma dışı bırakılmıştır.

Elinizdeki derlemede büyüme çalışmaları yazar soyadına göre alfabetik sıra gözetilerek verilmiş olup, birinci isim dışındaki yazarların kolay bulunabilmesi amacıyla bibliyografyanın sonuna yazar soyadı dizininin eklenmesi uygun görülmüştür. Derlemenin konusu fiziksel büyümeyle sınırlandırıldığı için ayrıca bir konu dizinin oluşturulmasına gerek duyulmamıştır.

Bu kapsamdaki bir derleme ister istemez pek çok eksikliği de içinde barındıracaktır. Bu tür eksikliklerin, kısıtlı imkânlardan kaynaklandığı şeklinde yorumlanarak yazarın hoş görüleceği ümit edilmektedir. Karşılaşılan eksiklik ve hataların yazara iletilmesi, ileriki yıllarda daha kapsamlı çalışmaların yapılmasına yardımcı olacaktır. Eksikleri ve hatalarına rağmen derlemenin bu alanda bir "ilk" olması açısından önemli olduğu vurgulanmalıdır. Elinizdeki çalışma ileride yapılacak derlemelere dayanak oluşturabilir ve büyüme alanında çalışanlara yol gösterici olarak hizmet edebilirse, amacına ulaşmış olacaktır.

1. AÇKURT, F., B. OKAN, S. AKTAŞ, H. WETHERILT (1988) 7-17 yaş grubu okul çocuklarının büyüme-gelişme ve vitaminler yönünden beslenme durumunun saptanması *Diabet Yıllığı* 5: 339-350.
2. AÇKURT, F., H. WETHERILT (1991) Türk okul çağı çocuklarının büyüme-gelişme durumlarının Amerikan normlarına göre değerlendirilmesi. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 20: 21-34.
3. AÇKURT, F., H. WETHERILT, M. HACİBEKİROĞLU, M. LÖKER (1993) Çay, sigara, stres ve parkenin gebe ve emzikli kadınlarda anemi görülme sıklığı ve bebek doğum ağırlığı ile etkileşimleri. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 22: 15-26.
4. AÇKURT, F., H. WETHERILT, H. OKAN, B. BRUBACHER, G. AKTAŞ, S. TÜRÜDÜ (1987) *Türkiye'nin Üç Bölgesinde 7-17 Yaş Grubu Okul Çocuklarının Büyüme-Gelişme, Vitamin ve Mineraller Yönünden Beslenme Durumlarının Saptanması*. Ankara: TÜBİTAK.
5. AKGÖNÜL, G. (1984) Farklı sosyo-ekonomik bölgelerdeki ilkökul çağı çocuklarının fizik gelişmelerinin değerlendirilmesi. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 23: 667-681.
6. AKIN, G. (1995) Van il merkezinde 8-12 yaş grubu ilkökul çocuklarında fiziksel büyüme ve gelişmenin antropometrik yöntem ile incelenmesi. *Romatoloji ve Tıbbi Rehabilitasyon Dergisi* 6: 104-110.
7. AKMAN, M., O. DEMİRELİ, S. ÇİVİ (1988) Konya'da farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki öğrencilerin beslenme durumu ve fiziksel gelişmelerinin etkileşimi üzerine bir araştırma. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 17: 47-57.

8. AKSOY, M., S. PEHLİVANLIOĞLU (1990) Okulöncesi çocukların büyümelerinin saptanmasında kullanılan bazı antropometrik ölçümlerin topluma uyarlanması. *Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Dergisi* (4): 27-34.
9. AKSU KOCAOĞLU, B., O. KÖKSAL (1985) The effect of socioeconomic conditions on growth, development and obesity among adolescents in Turkey. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 14: 25-37.
10. ALANTAR, İ.H. (1939) *Türk Çocuklarında Antropometrik Ölçüler*. (Birinci Türk Çocuk Hekimliği Kongresi, Ankara, Ekim 1938) İstanbul: Ekspres Basımevi.
11. ARLI, M. (1989) Ev ekonomisi çalışması yapılan kırsal yerleşim merkezlerinde 0-12 yaş arası çocukların fiziksel gelişimleri. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 18: 21-33.
12. ARSLAN, P. (1988) 0-1 yaş grubu çocukların beslenme şekillerinin ağırlık ve boy uzunluğu üzerine etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 17: 191-206.
13. ATALAR, Y., U. BEYAZOVA, N. ÜLKÜ, G. ÜNAL, M. OGANBİLEN, N. ÇAKIR, M. ARSLAN (1992) Ankara ili 8707 ilkokul 1. sınıf öğrencisinde boy kısalığı prevalansı ve etiyolojik faktörleri. *İstanbul Çocuk Kliniği Dergisi* 27: 23-27.
14. ATAMAN, A.G. (1984) *Ankara İli Resmi Şehir Okullarındaki Üstün Yetenekli Çocukların Fiziksel Gelişim Özelliklerinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yay. No. 132.
15. ATILLA, B., N. BOZKURT (1984) Gebe kadınların beslenme durumları ile hemoglobin düzeyleri ve bebek doğum ağırlığı arasındaki ilişkiler. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 13: 8-20.
16. AYDIN, İ., M. BAHÇECİ, İ. ASLAN, A. IŞIKAKDOĞAN (1994) Yöremizdeki erişkin kişilerde büyüme-gelişme geriliklerinin nedensel dağılımı. *Ulusal Endokrinoloji Dergisi* 4(4): 185-193
17. AYHAN, B., Y. TÜMERDEM (1994) Kurumlarda yaşayan ilkokul çocuklarında büyüme-gelişme değerlendirilmesi (İstanbul -epidemiolojik bir çalışma). *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 57: 58-63.
18. AYHAN, B., Y. TÜMERDEM, O. HAYRAN, N. EREL, N. YOLSAL (1993) Ponderal indeks yöntemine göre yuva çocuklarının büyüme gelişme değerlendirilmesi (epidemiolojik bir çalışma). *///. Halk Sağlığı Günleri*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yay. No: 46, ss. 325-328.
19. AYKUT, M., Y. ÖZTÜRK, O. GÜNAY (1990) Gebelerin beslenme eğitiminin doğum ağırlığına etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 19: 157-171.

20. AYTEKİN, A.H., R. DİRİCAN (1983) Gemlik bölgesinde 6-12 yaş çocuklarında fiziksel büyüme ve gelişme. I- Ağırlık. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 10: 269-276.
21. AYTEKİN, A.H., R. DİRİCAN (1983) Gemlik bölgesinde 6-12 yaş çocuklarında fiziksel büyüme ve gelişme. II- Boy, ağırlığa göre boy. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 10: 277-284.
22. BAĞCI, T., F. AKDAĞ (1992) Kentsel ve yarı kentsel alanda ilkökul beşinci sınıf öğrencilerinin büyüme gelişme durumlarının ve beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 21: 25-30.
23. BAĞCI, T., A. EGEMEN (1990) Normal ve düşük doğum ağırlıklı bebeklerde büyüme ve gelişme. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 19: 23-31.
24. BAKI, A., T. TEZİÇ (1986) Physical growth measurements of primary school children living in Trabzon. *The Turkish Journal of Pediatrics* 28:31-45.
25. BERKAY, İ. (1951) Yeni doğan Türk çocuklarında baş ölçüleri ve klasik ölçülerle mukayesesi. *XI. Milli Türk Tıp Kongresi*. İstanbul: Tan Matbaası, ss. 391-403.
26. BEYHAN, Y., N.B. DÖNMEZ (1990) Okul öncesi anemik çocuklarda fiziksel, motor gelişim ve davranış bozukluğunun incelenmesi. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Araştırma Dergisi* 8: 482-484.
27. BİNBAŞIOĞLU, C.O. (1950) *Ankara'da İlkokul Çocuklarının Beden Gelişimi Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: Sanat Basımevi.
28. BİLİR, Ş. (1977) Giresun ilinde okul öncesi çocuklarının fiziksel-motor gelişimlerinin ve aileleri ile ilgili bazı durumlarının incelenmesi. *Sağlık Dergisi* 52(7-8): 31-49.
29. BİLİR, Ş., S. GÜNEYSU (1991) İlkokul beşinci sınıf çocuklarının antropometrik ölçümlerinin sosyo-ekonomik düzeylere ve cinsiyetlere göre incelenmesi. *Sağlık Dergisi* 63: 31-49.
30. BİLİR, Ş., N. GÜVEN, H. ÜNAL (1988) 12-14 yaşlarındaki kız çocuklarında antropometrik ölçümlerin sosyoekonomik düzeye göre farklılığının incelenmesi. *Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Dergisi* (3): 45-49.
31. BİLİR, Ş., K. KAYAKIRILMAZ, N. GÜVEN, B. ATİK, M. UĞURLU (1987) Down sendromlu çocuklarda serumda ve saçta çinko, bakır ve demir düzeylerinin tayini ve fiziksel gelişim durumlarının normal çocuklarla karşılaştırılması. *Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Dergisi* (2): 9-23.
32. BOSTANCI, E.Y. (1954) Ankara'da Türk okul çocuklarında boy büyümesi üzerinde bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 12: 41-75.

33. BOSTANCI, E.Y. (1955) Ankara'da Türk okul çocuklarında üst ve alt taraf kısımlarının büyümesi üzerinde bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 13: 71-136.
34. BOSTANCI, E.Y. (1956) Türk erkek ve kız çocuklarında kol, üst kol, ön kol ve el büyümesi ile bedenin diğer kısımları arasındaki korelasyonlar üzerinde bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 14: 103-203.
35. BOSTANCI, E.Y. (1957) Türk erkek ve kız çocuklarında bedenin genişlemesine büyümesi ile proporsiyonlarının değişmesi üzerinde bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 15: 1-96.
36. BOZKURT, N., A. BAYSAL (1978) Erken yaşlardaki yetersiz ve dengelessiz beslenmenin davranış ve gelişim üzerine etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 7: 11-23.
37. BOZKURT, N., U. GÜNEYLİ (1979-1980) Ankara-Etimesgut-Çubuk köylerinde yaşayan 0-36 ay arasındaki çocukların beslenme ve gelişim etkileşimleri-I. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 8-9: 74-83.
38. BOZKURT, N., U. GÜNEYLİ (1986) Ankara Etimesgut-Çubuk köylerinde yaşayan 0-36 ay arasındaki çocukların beslenme ve gelişim etkileşimleri. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 15: 7-17.
39. BULDUK, S., S. KÜÇÜKKÖMÜRLER, M. YAMAN (1992) Okulöncesi kurumlarına devam etmekte olan 6 yaş grubu çocukların antropometrik ölçümleri üzerine bir araştırma. *Ya-Pa 8. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırması Semineri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları, ss. 126-151.
40. BULDUK, S., B.Ü. WIFARI (1991) Yetiştirme yurtlarında kalan adölesanların büyüme ve gelişme durumları. *Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Dergisi* (5): 53-60.
41. BURGUT, H.R., G. ÖZER (1987) Adana'da 7-11 yaş grubu çocuklarda beslenme durumu: NCHS/CDC referans populasyonu ile karşılaştırma. *Doğa Türk Tıp ve Eczacılık Dergisi* 11: 345-350.
42. BÜYÜKGEMİZ, B., Y. EROĞLU (1994) Diyetteki nükleotidlerin süt çocuklarının büyüme parametreleri ve serum lipid profilleri üzerindeki etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 8: 92-101.
43. CANKUR, N.Ş., Ö. GÜLESEN, İ. İKİZ, E. ŞENDEMİR, İ.H. OYGUCU, A. ÇİMEN, F.T. EREM (1993) Gemlik ilçesi ilköğretim öğrencilerinde antropometrik ölçümlerle büyüme ve gelişmenin değerlendirilmesi: Uyluk ve bacak uzunluğunun incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2: 159-163.

44. CANKUR, N.Ş., Ö. GÜLESEN, İ. İKİZ, İ.H. OYGUCU, E. ŞENDEMİR, A. ÇİMEN, F.T. EREM (1993) Gemlik ilçesi ilkokul öğrencilerinde antropometrik ölçümlerle büyüme ve gelişmenin değerlendirilmesi: Kol ve önkol uzunluklarının incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2: 165-169.
45. CİN, Ş., N. GİRGIN, B. DEMİRAĞ, M. ZEVLİLER (1975) Gecekondu bölgelerinde sosyal araştırmalar. II.0-6 yaş arasındaki çocuklarda beslenme ve gelişme durumu. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 28(Ek 99).
46. COŞKUN, M. (1992) Topaklı bebeklerinin uzun kemiklerinin maksimum uzunlukları. *Türk Arkeoloji Dergisi* 30: 31-39.
47. ÇAM, M., A. DİNDAR, Y. ACAR (1990) SSK Okmeydanı Hastanesinde son beş yılda doğan bebeklerde antropometrik ölçümler, morbidite ve mortalite. *Haseki Tıp Bülteni* 18: 68-74.
48. ÇINAR, N. (1939) Ankara Devrim İlkokulu talebelerinden 433 kız ve erkek üzerinde antropometrik bir tetkik ve neticeleri. *Türk Antropoloji Mecmuası* (19-22): 67-77.
49. ÇORUH, M. (1994) Barış ortamında büyüme ve gelişme. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 37: 211-214.
50. DEMİRAĞ, Y.B., Ş. CİN (1969) Ankara Cebeci Abidinpaşa civarında bulunan Tuzlucağır gecekondu bölgesinde 0-6 yaş arasındaki çocuklarda sağlık korunması bakımından yapılan araştırmalar. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 22 (Ek 25): 1-32.
51. DİNDAR, H., S. YÜCESAN, I. OLCAY, H. OKUR, Ş. KILIÇASLAN, Y. ERGÖREN, C. TÜYSÜZ, M. KOCA (1989) Physical growth measurements of 18 719 primary school children living in Adana, Turkey. *The Turkish Journal of Pediatrics* 31: 45-56.
52. DOĞRAMACI, İ. (1953) Birth weight and length measurements in Ankara: a statistical study of 24750 live births over a five-year period. *Acta Medica Turcica* 5(3-4): 231-237.
53. DUYAR, İ. (1990) 10 yaş grubu çocukların antropometrik ölçülerinde eşeyssel ve sosyo-ekonomik konuma göre görülen farklılıklar. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 34: 69-79.
54. DUYAR, İ. (1994) Ergenlik çağındaki Türk çocuklarında triseps ve subskapular deri kıvrımı kalınlığı değerleri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 37: 253-266.
55. DUYAR, İ. (1997) Okul çağı çocuklarında bedenün üst ve alt kısımlarının büyümesi: I. Oturma yüksekliği ve sosyoekonomik faktörlerin vücut oranlarına etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 26(1): 5-10.

56. DUYAR, İ. (1997) Okul çağı çocuklarında bedenın üst ve alt kısımlarının büyümesi: II. Alt taraf uzunluğu ve allometrik büyüme. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 26(2): 31-35.
57. DUYAR, İ., Y.S. ERDAL (1997) Bazı eski Anadolu toplumlarında ilium, ischium ve pubis kemiklerinin büyümesi. *Türk Arkeoloji Dergisi* 31: 69-87.
58. DUYAR, İ., G. ERİŞEN-YAZICI (1996) Nâfi Atuf Kansu ve Türkiye'de yapılan ilk büyüme araştırması. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 39: 777-785.
59. DUYAR, İ., A. SEVİM (1991) Eski Anadolu toplumlarında büyüme. I-Topaklı popülasyonunda kalça kemiği. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı* 7: 1-11.
60. ECKSTEIN, A., F. EPPENSTEIN (1947) *Normal Türk Meme Çocuklarının Birinci Yaştaki Ağırlık Artışı*. (Çev. G. Akademir) İstanbul: Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Yay. No: 278.
61. ERÇAL, M.D. (1993) Seks kromozom anomalilerinde büyüme, gelişme ve davranış bozuklukları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 7(3): 70-79.
62. ERDEM, G., H. ERGİN, M. SARAÇEL, M. YURDAKÖK, G. TEKİNALP (1995) Anne sütü ile besleme izlem çalışması. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 38: 305-319.
63. ERDEM, G., M. YURDAKÖK, G. TEKİNALP, O. ORAN, M. TUNÇER (1992) Prematüre doğan çocukların on yaşındaki boy ve ağırlıkları. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 35: 11-16.
64. ERDURAN, E., H. MOCAN, Y. GEDİK, A. ÖKTEN (1992) Trabzon ve çevresinde 0-1 yaş grubu çocuklarda büyümenin izlenmesi. *Klinik Gelişim* 5: 1769-1774.
65. EREFE, İ., G. KOCAMAN, Z. BAHAR, A. BAYIK, K. ERGİN, G. SERTBAŞ, G. ARGON, N. AYDAR (1982) Büyüme, beslenme ve genel sağlık yönünden kentsel ve kırsal çevre okul çocuklarının farkları üzerine araştırma. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 21: 455-470.
66. EREFE, İ., G. KOCAMAN, A. BAYIK, Z. BAHAR, G. AYDEMİR (1986) Bir adolesan çağ kız öğrenci grubunun beslenme ve büyüme yönünden incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi* 2(3): 1-18.
67. EREM, T. (1979) *Bursa İl Merkezinde Antropometrik Ölçümlerle İlkokul Çocuklarının Fiziksel Gelişiminin İncelenmesi*. Bursa: Bursa Üniversitesi Tıp Fakültesi Yay. No: 6.

68. EREM, T., Ö. GÜLESEN, İ. KAN, A. ÇİMEN, O. MAĞDEN (1979) Bursa il merkezindeki ilkokul çocuklarında boy ile baş gelişmesi arasındaki ilişkilerin antropometrik ölçüler yöntemiyle incelenmesi. *Bursa Tıp Fakültesi Dergisi* 6: 17-25.
69. EROĞLU, Y., B. BÜYÜKGEBİZ (1996) İlkokul çocuklarının nütrisyonel durumlarının antropometrik değerlendirilmesi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 39: 189-300.
70. ERTAT, A. (1990) Büyüme gelişmeye sporun etkileri. *Spor Bilimleri Ulusal Sempozyumu* (I. Ankara, 16-16 Mart 1990), ss. 299-304.
71. FIÇICIOĞLU, C., A. GÜRBÜZ, D. CANTEKİN, A. KARATEKE (1994) Gebelik öncesi kilonun ve gebelikte kilo alımının yenidoğan ağırlığına etkisi. *Haydarpaşa Numune Hastanesi Tıp Dergisi* 34: 18-21.
72. GARİPAĞAOĞLU, M., H. GÜNÖZ (1994) 3-6 yaş arası İstanbul'da yaşayan çocuklarda beslenme özellikleri ve büyüme-gelişmeye yansıması. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 22: 161-170.
73. GHAHREMANPOUR, D., C. TÜFEKÇİ, S. GİRİT, K. GÜZİN, E. BAYIRLI, N. TİMUR, M. DOĞRULAR, P. KARŞIT (1992) Anne ve babaya ait biyometrik ölçümlerin yeni doğan ağırlığı ve boyuna etkisi. *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi* 23: 34-41.
74. GÖKÇÜL, N. (1939) Ankara İsmetpaşa talebelerinden 422 kız ve erkek Türk çocuğu üzerinde antropometrik araştırmalar ve nitceleri. *Türk Antropoloji Mecmuası* (19-22): 36-46.
75. GÜLEÇ, E., İ. DUYAR, A. SEVİM (1992) Eski Anadolu toplumlarında büyüme. II- Dilkaya Orta Çağ popülasyonunda uzun kemik büyümesi. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı* 8: 227-241.
76. GÜNAY, Ü., N. SAPAN, O. CARILLI (1990) Bursa ilindeki ilkokul çocuklarının büyümelerinin değerlendirilmesi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 33: 31-42.
77. GÜNAY, Ü., N. SAPAN, C. SALİH, H. DOĞRUYOL (1990) Determination of arm fat area and arm muscle area norms in children 6-12 years of age in Bursa. *The Turkish Journal of Pediatrics* 32: 93-100.
78. GÜRAKAN, B., O. GELİŞEN, İ. DÖLEN (1992) Düşük doğum ağırlığı sıklığının anne yaşı ve gebelik sayısı ile ilişkisinin değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri Jinekoloji-Obstetrik* 2(1): 21-23.
79. GÜRAY, Ö., Y. TÜMERDEM (1977) İstanbul kenti ilkokul çocuklarının fizik yeteneklerinin sosyo-ekonomik faktörlerle ilişkisi. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 40: 24-42.

80. GÜRAY, Ö., Y. TÜMERDEM (1978) İstanbul kenti 7-12 yaş grubu çocuklarda sosyo-ekonomik düzeyin fizik yeteneklere etkisi. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 41: 378-387.
81. GÜRSON, C.T. (1951) İstanbul'da yenidoğan çocuklara ait bazı ölçüler. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 14: 607-611.
82. GÜRSON, C.T., P.O. BİNYILDIZ, T. ARTUNKAL, S. SÖKÜCÜ, H. GÜRE (1979) Türkiye'de yenidoğan tartısını etkileyen faktörlerin istatistik yöntemlerle incelenmesi. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 42: 1-8.
83. GÜRSON, C.T., O. NEYZİ (1966) *İstanbul'un Rami Gecekondu Bölgesinde Çocuk Sağlığı Konusunda Araştırmalar*. İstanbul: Kağıt ve Basım İşleri A.Ş.
84. HAKVERDİ, A.U., M. YAYLA, A.C. ERDEN, S. DEMİROĞLU (1995) İkiz gebeliklerde bebek cinsiyetinin büyüme farklılığına etkisi. *Dicle Tıp Dergisi* 22A: 29-34.
85. HATİPOĞLU, E.S., V. KAVAK (1989) Çocuklarda boy uzunluklarının yöresel karşılaştırılması. *Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 16: 64-67.
86. HATİPOĞLU, E.S., V. KAVAK (1990) Diyarbakır merkez ve kırsal alan ilkokul çocuklarının fiziksel gelişmelerinin cinsiyetlere göre karşılaştırılması. I- Ağırlık. *Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 17(1-2): 81-87.
87. HATİPOĞLU, E.S., V. KAVAK (1990) Diyarbakır merkez ve kırsal alan ilkokul çocuklarının fiziksel gelişmelerinin cinsiyetlere göre karşılaştırılması. II- Boy, boya göre ağırlık. *Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 17(3-4): 48-59.
88. HAYRAN, O. (1990) Çocuklarda beslenme ve büyümenin değerlendirilmesi açısından antropometrik ölçümlerin anlamı ve yorumu. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 19: 237-243.
89. HAYRAN, O., M. KAYHAN, S. AKSAYAN (1990) 0-6 yaş grubu çocuklarda büyüme-gelişme ve beslenme durumu üzerine bir çalışma. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 19: 33-43.
90. İKİZ, İ., Ö. GÜLESEN, H. OYGUCU, Ş. CANKUR, E. ŞENDEMİR, A. ÇİMEN, T. EREM (1990) Gemlik ilçesi ilkokullarında antropometrik ölçümlerle büyüme ve gelişmenin değerlendirilmesi. I- Boy ve ağırlık ilişkisi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 17: 393-403.
91. İKİZ, İ., Ö. GÜLESEN, H. OYGUCU, Ş. CANKUR, E. ŞENDEMİR, A. ÇİMEN, T. EREM (1991) Gemlik ilçesi ilkokullarında antropometrik ölçümlerle büyüme ve gelişmenin değerlendirilmesi. II- Boy ve

- oturma yüksekliği ilişkisi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 18: 37-43.
92. İKİZ, İ., Ö. GÜLESEN, H. OYGUCU, Ş. CANKUR, E. ŞENDEMİR, A. ÇİMEN, T. EREM (1993) Gemlik ilçesi ilkokullarında antropometrik ölçümlerle büyüme ve gelişmenin değerlendirilmesi. III Toraks uzunluğu, toraks genişliği ve abdomen uzunluğu. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 20: 151-157.
93. İPEK, B. (1973) *Erzurum ve Civar Köylerinde İlk Okul I, II, III'üncü Sınıf Çocuklarının Beslenmeleriyle Fiziki Yapı ve Sihatlerinin Alâkası*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yay. No. 198.
94. KADANALI, S., A. ÖNVURAL, O. ERTEN (1994) Doğum kilosunu etkileyen faktörler. *Perinatoloji Dergisi* 2: 89-93.
95. KAHRAMAN, H., S. ÖZSAN, İ. KOPARAL, A. ECEVİT, M.K. ÇAĞLAR (1994) Anne sütü ile beslenme ve altı aylık izlem sonuçları. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 37: 139-146.
96. KALMAZ, N. A. ÖZTÜRK, A. BOZAYKUT (1989) Yenidoğanda ağırlık, boy ve baş çevresi ölçümleri taraması. *Zeynep Kâmil Tıp Bülteni* 21: 157-166.
97. KANSU, Ş.A. (1939) Kız ve erkek çocukları üzerinde antropometrik araştırmalar. *Ülkü* 12(71): 198-402.
98. KANSU, Ş.A. (1939) Kız ve erkek Türk çocukları üzerinde antropometrik araştırmalar. *Bulleten* 3: 69-80.
99. KARAAĞAOĞLU, N., P. ARSLAN, E. KARAAĞAOĞLU (1988) Okul öncesi çocukların beslenme ve büyüme-gelişme durumları. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 17: 17-35.
100. KARAMAN, Ö., E. KINIK (1985) Adölesansda büyüme ve seksüel gelişme. *Katkı* 6: 777-790.
101. KAYAKIRILMAZ, K., O. KÖKSAL (1986) Emzikli kadınların beslenme durumları-II. Anne sütünün miktarı ve bileşimi ve bebeğin büyüme durumu. *Doğa Tıp ve Eczacılık dergisi* 10: 299-317.
102. KINAY, M. (1939) Ankara gedikli ortaokulu talebelerinden 200 erkek çocuk üzerinde antropometrik bir tetkik ve neticeleri. *Türk Antropoloji Mecmuası* (19-22): 176-186.
103. KINIK, E. (1977) Ergenlik çağındaki erkek öğrencilerde cinsel gelişme ile antropometrik ölçümler ve kan alkalin fosfotaz düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 20: 99-109.
104. KINIK, E. (1978) Adölesansda boy kısalığı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 21: 1-10.

105. KINIK, E., A. BÜYÜKGEBİZ, Ö. KARAMAN (1988) Erkek adölesanlarda biyolojik matürasyona göre antropometrik ölçümler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 31: 17-27.
106. KINIK, E., Ö. KARAMAN, A. BÜYÜKGEBİZ (1987) Determination of various parameters of sexual maturity in adolescent boys in Ankara. *The Turkish Journal of Pediatrics* 29: 217-226.
107. KOÇOĞLU, G. (1990) 1960-1985 yılları arasında erişkin erkeklerin boy uzunluğundaki değişiklikler. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 19: 209-216.
108. KOÇOĞLU, G., H. POLAT, S. ÖZGÜR (1990) Ailelerin beslenme olanakları ve annelerin çocuk beslenmesi konusundaki bilgileri ile çocukların fiziksel gelişimleri arasındaki ilişkiler. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 19: 11-22.
109. KORKMAZ, T. (1980) Türk erkek ve kız çocuklarında doğumdan dokuz yaşma kadar ayağın biyometrik yapısı üzerinde bir araştırma. *Antropoloji* (9): 93-137.
110. KORKMAZ, T. (1988) İlkokul çocuklarında beden ve alt ekstremitelerin uzunlukları arasındaki ilişki. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (2): 141-149.
111. KORKMAZ, T. (1988) Çocuklarda boy büyümesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (3): 269-293.
112. KÖKSAL, G., N. BAĞ (1994) 2-6 yaş grubu fenilketonürlü ve sağlıklı çocukların diyetle aldıkları çinko miktarına göre serum çinko düzeylerinin saptanması ve büyüme ve gelişmelerinin incelenmesi. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 32(2): 161-177.
113. KÖKSAL, O. (der.) (1977) *Türkiye'de Beslenme: Türkiye 1974 Beslenme, Sağlık ve Gıda Tüketimi Araştırması*. Ankara: UNICEF.
114. KÖKSAL, O. (1987) Gebelikte beslenme-anne sütü büyüme ve gelişme ilişkileri. *Diabet Yıllığı* 5(1): 3-40.
115. KÖKSAL, O., K. KAYAKIRILMAZ (1987) Gebelikte beslenme-anne sütü-büyüme ve gelişme arasındaki ilişkiler. I- Gebe anne ve yenidoğan bebeği. *Doğa Tıp ve Eczacılık Dergisi* 11: 359-368.
116. KÖKSAL, O., K. KAYAKIRILMAZ (1987) Gebelikte beslenme-anne sütü-büyüme ve gelişme arasındaki ilişkiler. II- Büyüme-gelişme ve anne sütü. *Doğa Tıp ve Eczacılık Dergisi* 11: 369-382.
117. KÖKSAL, O., H. YILMAZSOY (1961) Growth rates of preschool children in Bursa, Turkey. *The Turkish Journal of Pediatrics* 13: 153-159.

118. KÖKTEN, K. (1939) Samsun ilkokul çocukları üzerinde antropometrik araştırmalar. *Türk Antropoloji Mecmuası* (19-22): 247-271.
119. KURTOGLU, S. (1992) Büyüme ve büyüme bozuklukları. *Erciyes Tıp Dergisi* (Ek 1): 73-92.
120. KUTLUAY, T., N.G. GÖKDEMİR, N. UZEL, O. NEYZİ (1990) Gündüz bakımevine devam eden 9-12 aylık çocukların evde büyüyenlere göre büyüme ve gelişme durumları. *Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Dergisi* (4): 19-26.
121. KUTSAL, A. (1965) Normal doğumlarda doğum ağırlığı ve bununla ilgili bazı etkenler üzerinde araştırmalar. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 8: 165-184.
122. KUTSAL, A., S. KAPUCU, C. BAKI, H. İNCEALEMDAROĞLU (1965) Normal doğumlarda boy uzunluğu ve ağırlığa senelerin, ayların ve cinsiyetin etkisi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 9: 12-18.
123. KUTSAL, A., F.Z. MULUK (1972) Prematüre bebeklerin gelişimlerini tanımlayan en iyi denklemin seçimi ile ilgili bir uygulama. *Dirim* 47: 337-342.
124. KUTSAL, A., Z. MULUK (1972) Hacettepe Hastanesi prematüre servisinde bakılan prematüre bebeklerin yıllara göre gelişimlerinin karşılaştırılması. *Dirim* 47: 433-441.
125. KUTSAL, A., M. ÖZAKAR, S. BOZCUK (1966) Prematüre çocuklarda doğumun aylarla ilgisi, doğum ağırlığı ve boy uzunluğu üzerine araştırmalar. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 9: 12-18.
126. KUTSAL, A., Z. YALÇIN (1968) Normal doğumlarda boy uzunluğu ve bununla ilgili bazı etkenler üzerine araştırma. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 11: 101-110.
127. KÜÇÜKÖDÜK, Ş., B. PİŞKİN, N. GÜRSES, H. KOÇAK, S. ACAR, K. BAYSAL, A. BİLGİÇ (1989) Samsun 7-11 yaş grubu çocukların vücut ölçümleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 6: 485-499.
128. KÜRKÇÜOĞLU, M., A. ÖZEL, H. ALP, Z. IŞIK, S. ÖZCAN (1987) *Erzurum İlinde 0-24 Aylık Çocuklarda Beslenme-Büyüme ve Etkileyici Faktörler*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yay. No. 647.
129. MAĞDEN, D. (1989) İlk altı aylık bebeklik döneminde bazı değişkenlerin motor gelişime etkisinin incelenmesi ve bebeklerin boy ve ağırlıklarının Türk standartları ile karşılaştırılması. *Sağlık Dergisi* 61(2): 54-62.

130. McCORMICK, M., J. BROOKS-GUNN, K. WORKMAN-DANIELS, J. TURNER, G.J. PECKHAM (1992) Çok düşük doğum tartılı çocukların okul çağındaki sağlık ve gelişim durumları. *JAMA* 6: 38-44.
131. MJÖNES, S. (1987) Growth in Turkish children in Stockholm. *Annals of Human Biology* 14: 337-347.
132. MJÖNES, S., T.O. KOÇTÜRK (1986) Growth, nutritional status and infant mortality of Turkish immigrant preschool children. *Scandinavian Journal of Primary Health Care* 4: 183-190.
133. MULUK (YALÇIN), F.Z. (1971) Ankara ve dolaylarındaki prematüre bebeklerin gelişmeleri üzerindeki araştırmalar. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 14: 11-20.
134. MULUK, F.Z. (1973) Ankara ve dolaylarındaki prematüre bebeklerin gelişmeleri üzerindeki araştırmalar. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 16: 19-24.
135. MULUK, F.Z., H. ERGÜL (1973) Normal doğumlarda doğum ağırlığı ve boy uzunluğuna gebelik sayısı ve anne yaşının etkisi. *Dirim* 48: 3-11.
136. NASHED.S., M. BERTAN (1968) Growth and physical development of primary school children in Etimesgut, Turkey. *The Turkish Journal of Pediatrics* 10: 101-115.
137. NEYZİ, O. (1967) Somatik gelişme indekslerinin tatbiki değerleri. *Haseki Tıp Bülteni* 5: 1-41.
138. NEYZİ, O. (1972) Norms for growth and development of infants and children in different geographic areas. *Pahlavi Medical Journal* 3: 407-420.
139. NEYZİ, O. (1973) Factors affecting the growth and development of infants and children. *Medical Bulletin of İstanbul University* 6: 1-15.
140. NEYZİ, O. (1984) Medical environment - Influences on growth. Susanne, C. (der.): *Genetic and Environmental Factors during the Growth Period* içinde. New York: Plenum Press, ss. 145-157.
141. NEYZİ, O., H. ALP (1977) Ergenlik çağıının özellikleri-II. (Çevre faktörlerinin etkisi, ergenlik belirtileri ile somatik indexler arasındaki ilişkiler). *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 40: 366-388.
142. NEYZİ, O., P. BİNYILDIZ, H. ALP (1978) Türk çocuklarında büyüme ve gelişme normları. I- Tartı ve boy değerleri. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 41 (Ek 74): 1-22.
143. NEYZİ, O., P. BİNYILDIZ, H. ALP (1979) Growth standards of Turkish children: heights and weights. *Courier* 29: 553-558.

144. NEYZİ, O., R. BUNDAK, H. GÜNÖZ, A. ÇELENK, G. ÇOM (1987) Influence of some maternal parameters on birth weight and incidence of low birth weight. *Medical Bulletin of İstanbul University* 20: 1-10.
145. NEYZİ, O., R. BUNDAK, J. MOLZAN, H. GÜNÖZ, F. DARANDELİLİLER, N. SAKA (1993) Estimation of annual height velocity based on short- versus long-term measurements. *Acta Paediatrica* 82: 239-244.
146. NEYZİ, O., H. GÜNÖZ, A. ÇELENK, R. BUNDAK (1986) Birth weight in Turkish infants. *Human Biology* 58: 367-378.
147. NEYZİ, O., H. GÜNÖZ, A. ÇELENK, A. DİNDAR, R. BUNDAK, H. SAĞLAM (1987) Relationships between some maternal factors and pregnancy outcome. *Human Biology* 59: 387-398.
148. NEYZİ, O., H. GÜNÖZ, A. ÇELENK, J. ÖZSARFATİ, R. SAİT, N. YENERER, T. UZEL, N. SAKA (1983) Türkiye'de yenidoğanlarda bölgesel büyüme ve olgunlaşma farklılıkları. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 91 (Ek 46): 1-52.
149. NEYZİ, O., C.T. GÜRSON (1969) Somatik Gelişme. *Besin Sempozyumu*. Ankara, 14-16 Aralık 1969. Ankara: TÜBİTAK, ss. 132-149.
150. NEYZİ, O., F. KÜŞEFOĞLU, A. YALÇINDAĞ, A. KONRAPA, H. ALP, S. YAZICIOĞLU (1976) Some parameters of development in a group of Turkish infants followed in a MCH center. *Medical Bulletin of İstanbul University* 9: 1-10.
151. NEYZİ, O., N. SAKA (1983) Büyüme ve gelişmenin değerlendirilmesi. *Katkı* 4: 1199-1219.
152. NEYZİ, O., G. SANER, H. GÜNÖZ, N. UZEL, R. BUNDAK, F. DARANDELİLİLER, U. AKER (1988) Gebelikte beslenme durumu ve ilk altı ayda anne sütünün yeterlilik derecesi ile büyüme-gelişme arasındaki ilişkiler. *Doğa Tıp ve Eczacılık Dergisi* 12: 150-169.
153. NEYZİ, O., F. TANMAN, G. SANER, B. ÖZTEKİN, C. ÖZALP, C.T. GÜRSON (1966) Physical measurements on children of different social background in İstanbul. *Proceedings of the 8th International Congress of Nutrition*. Hamburg, Vol. 4, ss. 224-231.
154. NEYZİ, O., S. YAKACIKLI, F. TANMAN, B. ÖZTEKİN, C. ÖZALP, I. YALÇIN, C.T. GÜRSON (1967) Köy çocuklarının sağlığı. I- Beslenme durumu, büyüme ve gelişme ile bunları etkileyen faktörler. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 30: 151 -165.
155. NEYZİ, O., A. YALÇINDAĞ, H. ALP (1973) Heights and weights of Turkish children. *Journal of Tropical Pediatrics and Environmental Child Health* 19: 5-13.

156. NEYZİ, O., A. YALÇINDAG, A. KONRAPA, H. ALP (1972) Growth in Turkish boys during infancy. *Pahlavi Medical Journal* 3: 421-428.
157. NUREDDİN, N. ÖMER, MOUCHET, SÜREYA, İ. HAKKI (1926) Etude comparative de la race Turque et de quelques autres races vivant à Constantinople. *Revue Turque d'Anthropologie* (2): 5-18 ve (3): 5-38.
158. NUREDDİN, N. ÖMER, MOUCHET, SÜREYA, MAHİR (1926) Etude comparative de la race Turque et de quelques autres races vivant a Constantinople. *Revue Turque d'Anthropologie* (4): 9-19.
159. ONAT, T. (1975) Erişkin boyuna genetik, sosyoekonomik faktörlerin etkileri. *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi* 6: 58-65.
160. ONAT, T. (1975) Prediction of adult height of girls based on the percentage of adult height at onset of secondary sexual characteristics, at chronological age and skeletal age. *Human Biology* 47: 117-130.
161. ONAT, T. (1975) *İstanbul Kızlarında Ergenlik Çağında Büyüme, Seküel Gelişme ve Kemik Olgunlaşması ve Bunların Birbiriyle İlişkileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yay. No. 33.
162. ONAT, T. (1977) The influence of genetical and environmental factors on the female adult height. *Symp. Biol. Hung.* 20: 43-48.
163. ONAT, T. (1983) Multifactorial prediction of adult height of girls during early adolescence allowing for genetic potential, skeletal and sexual maturity. *Human Biology* 55: 443-461.
164. ONAT, T. (1995) Validation of methods for predicting adult stature in Turkish girls. *American Journal of Human Biology* 7: 757-767.
165. ONAT, T., B. ERTEM (1968) İstanbul kız çocuklarında puberte başlangıcından sonra büyüme ve gelişmenin kemik gelişmesi ile ilgisi. *Cerrahpaşa Tıp Bülteni* 2: 251-265.
166. ONAT, T., B. ERTEM (1974) Adolescent female height velocity: relationships to body measurements, sexual and skeletal maturity. *Human Biology* 46: 199-217.
167. ONAT, T., B. ERTEM (1995) Age at menarche: relationships to socio-economic status, growth rate in stature and weight, and skeletal and sexual maturation. *American Journal of Human Biology* 7: 745-750.
168. ONAT, T., G. KOPTAGEL-İLAL, G. ENBİYAOĞLU, M. MAHMUTOĞLU, N. UÇTUM (1979) Ergenlikteki somatik büyüme ve olgunlaşmanın psikolojik gelişmeye etkisi. *XVIII. Türk Pediatri Kongresi: Türk Çocuğunun Sağlık Sorunları*. İstanbul, 10-14 Haziran 1979, ss. 211-228.

169. ONAT, T., E. NUMAN-CEBECİ (1976) Sesamoid bones of the hand: relationships to growth, skeletal and sexual development in girls. *Human Biology* 48: 659-676.
170. ORAL, S.N. (1973) Köysel bölgede süt çocuklarının boy, ağırlık, baş çevresi ortalamaları ve büyüme hızı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 16: 100-120.
171. ORAL, S.N. (1973) Gecekondu bölgesinde doğan çocukların bazı ölçüleri ve düşük ağırlıklı çocukların görülme sıklığı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 16: 157-168.
172. OSKAY, i., N. ARIDOĞAN, M. KÜMİ, Y. KILINÇ, M. UNCU, T. ÇETİN (1983) Anne sütü ve yenidoğan ağırlığı arasındaki ilişkiler, *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 46: 57-63.
173. OYGUCU, İ.H., Ö. GÜLESEN, İ. İKİZ, E. ŞENDEMİR, N.Ş. CAN-KUR, A. ÇİMEN, T. EREM (1992) Gemlik ilçesi ilköğretim çocuklarında antropometrik ölçümlerle pelvis genişliklerinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 19: 167-176.
174. ÖZEL, A. (1976) Etimesgut eğitim ve araştırma bölgesinde 2-27 aylık çocuklarında büyüme ve gelişme durumu. *Atatürk Üniversitesi Tıp Bülteni* 4: 515-521.
175. ÖZER, G., H.R. BURGUT, Ş. ALTINBAŞAK, D. SEN'AN, B. YILMAZ, E. GÜNEY (1986) Çukurova'da, 7-15 yaş grubundaki çocuklarda büyüme ve gelişme normları. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 11: 19-29.
176. ÖZGÜR, S. (1979) Gecekondu bölgelerinde ilk okul çocuklarının gelişimleri ve sağlık sorunları. *XVIII. Türk Pediatri Kongresi: Türk Çocukunun Sağlık Sorunları*. İstanbul, 10-14 Haziran 1979, ss. 205-210.
177. ÖZGÜR, S., T. ÖZGÜR, S. SAVRAN (1966) İzmir il ve ilçelerinde okul çocuklarında sosyo-ekonomik faktörleri ile gelişme ve fizik bulgular arasındaki münasebet. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 5: 422-430.
178. ÖZGÜR, S., B. TANELİ (1965) Malnütrisyonlu çocuklarda uzun kemiklerin boyu I. Radius ve ulna boyları. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 4: 370-375.
179. ÖZGÜR, S., B. TANELİ (1966) Malnütrisyonlu çocuklarda uzun kemiklerin boyu II. Tibia ve fibula boyları. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 5: 273-277.
180. ÖZGÜR, S., B. TANELİ (1966) Malnütrisyonlu çocuklarda uzun kemiklerin boyu III. Humerus boyları. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 5: 292-298.

181. ÖZGÜR, S., B. TANELİ (1967) Ege bölgesi yenidoğanlarında uzun kemiklerin boyu. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 6: 129-130.
182. ÖZGÜR, S., B. TANELİ, Y. İYRİBOZ (1967) Malnütrisyonlu çocuklarda uzun kemiklerin boyu. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 6: 179-184.
183. ÖZKUŞ, K., A. MÜFTÜOĞLU, T. PEŞTEMALCI, S.M. AKKIN, H.İ. ÖZKUŞ (1993) Baş uzunluğu/boy uzunluğu oranının fiziksel gelişim ölçütü olarak kullanılabilirliğinin irdelenmesi. *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi* 24: 1-6.
184. ÖZYURDA, F., M. ÇÖL, A. GÖKSU (1991) Park eğitim sağlık ocağı bölgesinde 0-6 yaş grubu çocuklarda büyüme durumu. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 44: 545-558.
185. PEKCAN, G. (1983) 10-12 yaş grubu ilkokul çocuklarının beslenme ve sağlık durumları üzerine bir araştırma. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 12: 43-56.
186. PULATLI, Z., İ. YILMAZER (1989) Sosyo-ekonomik durumları farklı bölge kreş ve gündüz bakımevlerinde beslenen 3-6 yaş grubu çocuklarının genel beslenme-büyüme-gelişim ve barsak parazit durumlarının araştırılması. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 18: 35-46.
187. SAATÇİOĞLU, A. (1988) *Growth Standards for 7 to 1-Year-Old Turkish Children*. Kuopio: Publication of the University of Kuopio.
188. SAĞLAM, F., A. BAYSAL (1983) Gebelik döneminde annenin beslenme durumu ve bunun yeni doğan bebeğin doğum ağırlığı ve ilk altı aylık dönemde beslenme şekline etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 12: 5-18.
189. SAKA, N., S. BALABAN, G. ERKMAN, M. GÜLEÇYÜZ, F. DARENDELİLER, H. GÜNÖZ, R. BUNDAN, O. NEYZİ (1988) Tip I diabetik çocuklarda büyüme. *Klinik Gelişim* 2: 343-346.
190. SALTİK, A., F. KELEŞ, F. YORULMAZ, İ. DİNDAR, N. TURAN (1990) Edirne merkez anaokullarında fizik antropometrik ölçümler ile ilgili beslenme parametreleri. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 19: 43-60.
191. SIDAL, M., F. DARENDELİLER, U. AKAR, M. YILMAZ (1989) 0-7 yaş grubu çocuklarda antropometrik ölçümler ve ölçümlere göre beslenme durumu. *Doğa Sağlık Bilimleri Dergisi* 13: 242-255.
192. SOLAK, O., H.B. TOKSOY, M. AKSU (1993) 18-36 aylık çocuklarda takvim yaşıyla boy ve kemik yaşının uyumu. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 15: 31-33.

193. SOLANS, C.V., F. LIFSHITZ (1992) Konstitüsyonel büyüme gecikmesi olan ya da olmayan ailesel boy kısalığında vücut ağırlığının gidişi ve beslenme durumu. *AJDC-Çocuk Hastalıkları Dergisi* (2): 30-37.
194. SOYSAL, Ş.S., C.T. GÜRSON, O. NEYZİ (1960) İstanbul çocuklarında fizik gelişme normları. *XVI. Milli Türk Tıp Kongresi*. Ankara, 26-29 Eylül 1960, ss. 182-190.
195. SÜMER, H., G. KOÇOĞLU, N. VAROL (1994) Sivas Ulaş Eğitim-Araştırma Bölgesinde 5-yaş grubu çocukların boyca gelişimleri ile anne-baba boy uzunluğu ve geçirilmiş malnütrisyon arasındaki etkileşimler. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 22: 171-178.
196. SÜREN, T., S. ÖZGÜR, F. VARDAR, P. ASİL, T. DÜLGEROĞLU, S. ERGÜLLÜ, İ. SANCAK, İ.H. TİMUR (1982) İzmir gecekondu bölgelerinde eski bir yerleşim merkezi ile yeni bir yerleşim merkezi ilkökullü çocuklarının gelişmelerinin karşılaştırılması. *20. Türk Pediatri Kurumu Kongresi: Çocuğun Sağlığı Kitabı*. İstanbul, ss. 567-576.
197. ŞENDEMİR, E., Ö. GÜLESEN, İ.H. OYGUCU, N.Ş. CANKUR, İ. İKİZ, A. ÇİMEN, T. EREM (1991) Gemlik ilçesi ilkökullü öğrencilerinde antropometrik ölçümlerle büyüme gelişiminin değerlendirilmesi: baş uzunluğu ve genişliği, yüz yükseklik ve genişliği ile boy ve ağırlık arasındaki ilişkiler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 18: 193-201.
198. TACAR, O., Ş. DOĞRUYOL, H.B. TURGUT, S. HATİPOĞLU, Ç. TAŞKAPAN (1994) Diyarbakır 7-11 yaş grubu okul çocuklarında göğüs ve kol çevresi ilişkisi. *Dicle Tıp Dergisi* 21(1): 117-123.
199. TACAR, O., Ş. DOĞRUYOL (1995) Diyarbakır 7-11 yaş grubu okul çocuklarında bedensel gelişimin ağırlık ve boy uzunluğuna göre değerlendirilmesi. *Dicle Tıp Dergisi* 22 B(1): 141-151.
200. TACAR, O., Ş. DOĞRUYOL, H.B. TURGUT, S. HATİPOĞLU, Ç. TAŞKAPAN (1994) Diyarbakır 7-11 yaş grubu öğrencilerde biacromial ve biiliocristal genişlik ve bu parametrelerin vücut ağırlığı arasındaki ilişkisi. *Dicle Tıp Dergisi* 21(1): 125-131.
201. TANELİ, B. (1969) Yenidoğan iki yaşına kadar normal çocuklarda kemik çekirdekleri. *XX. Milli Türk Tıp Kongresi*. İstanbul, 23-27 Eylül 1968. İstanbul: Çelikkilt Matbaası, ss. 279-288.
202. TANELİ, B. (1976) Yenidoğandan üç yaşına kadar normal çocuklarda kemik gelişmesi. *Türk Radyoloji Dergisi* 22: 75-86.
203. TANELİ, B., E. MAVİ, G. KENDİR, F. KÖPRÜBAŞI (1983) Diabetes mellituslu çocuklarda kemik gelişmesi. *Türk Diabet Yıllığı* 13: 69-77.

204. TANER, F. (1994) Anne sütü ile büyüme. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 16: 244-248.
205. TANINDI, Ş., E. GÖKAY, E. KAÇAR, B. KARA (1983) 0-12 aylık çocuklarda boy, ağırlık ve baş çevresi ortalamaları ile gelişmenin değerlendirilmesi ve nomogramların elde edilmesi. *Gülhane Askeri Tıp Akademisi Bülteni* 25: 731-748.
206. TANNER, J.M., J. HIERNAUX, S. JARMAN (1978) Büyüme ve beden yapısı üzerindeki antropometrik incelemeler. (Çev. A. Saatçioğlu) *Antropoloji* (8): 93-131.
207. TANZER, E, K. GÜMÜŞER (1988) 200 yeni doğan bebekte 6 aylık sürede beslenme tipine göre büyümenin incelenmesi. *Doğa Tıp ve Eczacılık Dergisi* 12: 38-46.
208. TANZER, F., C. GÜMÜŞER (1989) A study of the growth of 200 babies for a period of 6 months according to the type of nutrition. *Annals of Tropical Pediatrics* 9: 54-58.
209. TANZER, F., K. KIRKGÖZ (1988) 200 yenidoğan bebekte birbuçuk aylık sürede beslenme tipine göre büyümenin incelenmesi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 31: 39-49,
210. TARIM, Ö., L. LIFSHITZ (1992) Nutrisyonel büyüme geriliği. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 1(12): 398-401.
211. TAŞDELEN, E., Y. PERK, N. ATAÖĞLU, A. ARVAS, N. ALTINKAYA, Ö. İLTER (1993) Anne sütü ve formula ile beslenen pretermelerin karşılaştırılması. *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi* 24: 51-57.
212. TEZİÇ, T. (1992) Kısa boylu çocuğun değerlendirilmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 1(8): 259-261.
213. TUNCER, M. (1970) Bone development incidence of hypoglisemia and effect of maternal and fetal factors in low birth weight infants. *The Turkish Journal of Pediatrics* 12: 59-71.
214. TUNÇBİLEK, E., T. COŞKUN, T. ÜNALAN (1995) Okul öncesi yaş grubundaki Türk çocuklarının beslenme durumunu etkileyen faktörler: 1993 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması sonuçları. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 38: 485-496.
215. TÜMAY, S.B. (1939) *Çocuklarda Büyüme Nisbetleri*. (Birinci Türk Çocuk Hekimliği Kongresi, Ankara, İlkteşrin 1938) İstanbul: Ekspres Basımevi.
216. TÜMERDEM, Y. (1978) Growth and physical development in primary school children in northeast part of Turkey. *Medical Bulletin of İstanbul University* 11: 122-132.

217. TUMERDEM, Y., B. AYHAN (1984) Çocuklarda boy ve tartı değerleri. *XXII. Türk Pediatri Kongresi*, Kongre Kitabı, ss. 419-428.
218. TUMERDEM, Y., B. AYHAN (1986) Okul öncesi çocukların büyüme-gelişmesinde ponderal indeks ve relatif tartı değerleri (Epidemiyolojik bir çalışma) *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 49: 215-222.
219. TUMERDEM, Y., B. AYHAN, S. KORAY (1983) Erken ve düşük doğum tartılı bebekler ve sosyoekonomik faktörlerin etkinliği. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 46: 49-56.
220. TUMERDEM, Y., A. COŞKUN (1984) Yenidoğan bebeklerin tartıları ile ilgili geriye dönük epidemiyolojik bir çalışma. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 47: 623-629.
221. UYSAL, S., N. GÜRSES, C. ERTEKİN, İ. İŞLEK, M. AYDIN (1992) Samsun'da yaşayan 12-16 yaş grubu çocukların vücut ölçümleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 9: 144-152.
222. WITTEWER-BACKOFEN, U. (1996) Growth study in children of a Kurdish village population. *Homo* 47: 147-162.
223. YAKINCI, C, A.F. PAÇ, H. KARABİBER, S. YOLOĞLU, S. ŞAHİN, M. TAYFUN (1997) Malatya ilindeki ilköğretim çocuklarının büyümelerinin değerlendirilmesi. *Klinik Bilimler & Doktor* 3: 550-556.
224. YALAZ, K., S. EPIR (1983) Physical growth measurements of preschool urban Turkish children. *The Turkish Journal of Pediatrics* 25: 155-165.
225. YALAZ, K. ve S. EPIR (1982) *Denver Gelişimsel Tarama Testi El Kitabı: Türk Çocuklarına Uyarlanması ve Standardizasyonu*. Ankara: Meteksan.
226. YALAZ, K., S. EPIR (1986) Ankara 0-6 yaş grubu çocuklarının vücut ölçümleri (Ankara 1981 Yılı). *Çocuk Hastalıkları Dergisi* (1986) 1: 1-5.
227. YALIM, Z. (1940) Türkiye'de mektep çocuklarının boy ve ağırlıkları. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası* 3: 1546-1558.
228. YEŞİLİPEK, M.A. (1992) Standard and low birth weight formulas compared for effects on growth of preterm infants. *The Turkish Journal of Pediatrics* 34: 31-36.
229. YEŞİLİPEK, M.A., İ. BİRCAN, N. OYGUR, H. ERTUĞ, O. YEGİN, A.G. GÜVEN (1993) Growth and sexual maturation in children with thalassemia major. *Haematologica* 78: 30-33.
230. YILDIZ, S., K. KOCABAY, A. GÖZGÜR, H. GÜVENÇ, S. BEKTAŞ (1991) Elazığ bölgesi ilkokullarında anemi-bağırsak paraziti sıklığı ve büyüme. *Doğa Tıp ve Eczacılık Dergisi* 15: 263-269.

231. YILGÖR, E., M. ÇAĞLAR, S. GÖĞÜŞ, G. KALE, N. GÖKSU, Z. YÜKSEL, C. TANYEL (1988) Çeşitli yaş gruplarında vücut ölçümleri ve organ ağırlıkları. *Çocuk Hastalıkları Dergisi* 3: 124-126.
232. YÖRÜKOĞLU, A., A. AKŞİT, M.K. YALÇIN, E. ARAS (1968) Yuva çocuklarında ruh ve beden gelişmesi özellikleri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 11: 70-78.
233. YURDAKÖK, M. (1992) Mid-arm/head circumference and mid-thigh/head circumference ratios: standard values for anthropometric assessment of neonatal nutritional status. *Acta Reproductiva Turcica* 15: 55-60.
234. YÜKSEL, B., B. ACINAŞ, F. YÜKSEL, G. VARAN (1987) Beta talassemi majorlarda falankslarda ve kalvaryumlarda damarsal değişikliklerin önemi ve kan transfüzyon dönemi ve büyüme gelişme ile olan bağlantısı. Günöz, H., F. Darendediler (der.): *Pediatride Genetik: 8. Pediatri Günleri Kitabı* içinde. İstanbul: Kervan Kitapçılık, ss. 311-316.
235. YÜKSEL, B., N. EVLİYAOĞLU, D. ALTINTAŞ, A. ATICI, N. ALPASLAN, M. SERBEST, L. YILMAZ (1996) Adana bölgesinde zamanında ve prematüre doğan bebeklerin ağırlık, boy, baş çevresi ölçümleri ve ponderal indeksleri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 39: 279-288.

YAZAR ADI DİZİNİ

- Acar, S. 127
 Acar, Y. 47
 Acınaş, B. 234
 Açıktur, F. 1, 2, 3, 4
 Akar, U. 191
 Akdağ, F. 22
 Aker, U. 152
 Akın, G. 6
 Akgönül, G. 5
 Akkın, S. M. 183
 Akman, M. 7
 Aksayan, S. 89
 Aksoy, M. 8, 192
 Aksu Kocaoğlu, B. 9
 Aksu, M. 192
 Akşit, A. 232
 Aktaş, G. 4
 Aktaş, S. 1
 Alantar, İ.H. 10
 Alp, H. 128, 141, 142, 150, 155,
 156
 Alpaslan, N. 235
 Altınbaşak, Ş. 175
 Altınkaya, N. 211
 Altıntaş, D. 235
 Aras, E. 232
 Argon, G. 65
 Arıdoğan, N. 172
 Arlı, M. 11
 Arslan, M. 13
 Arslan, P. 12, 99
 Artunkal, T. 82
 Arvas, A. 211
 Asil, P. 196
 Aslan, İ. 16
 Atalar, Y. 13
 Ataman, A.G. 14
 Ataoğlu, N. 211
 Atıcı, A. 235
 Atik, B. 31
 Atilla, B. 15
 Aydar, N. 65
 Aydemir, G. 66
 Aydın, İ. 16
 Aydın, M. 221
 Ayhan, B. 17, 18, 217, 218, 219
 Aykut, M. 19
 Aytekin, A.H. 21
 Bahar, Z. 65, 66
 Bahçeci, M. 16
 Bağ, N. 112
 Bağcı, T. 22, 23
 Baki, A. 24
 Baki, C. 122
 Balaban, S. 189
 Bayık, A. 65, 66
 Bayırlı, E. 73
 Baysal, A. 36, 188
 Baysal, K. 127
 Bektaş, Ş. 230
 Berkay, t. 25
 Bertan, N. 136
 Beyazova, U. 13
 Beyhan, Y. 26
 Bilgiç, A. 127
 Bilir, Ş. 28, 29, 30, 31
 Binbaşıoğlu, C.O. 27
 Binyıldız, P.O. 82, 142, 143
 Bircan, İ. 229
 Bostancı, E.Y. 32, 33, 34, 35
 Bozaykut, A. 96
 Bozcuk, S. 125
 Bozkurt, N. 15, 36, 37, 38
 Brooks-Gunn, J. 130
 Brubacher, B. 4
 Bulduk, S. 39, 40
 Bundak, R. 144, 145, 146, 147,
 152, 189
 Burgut, H.R. 41, 195
 Büyükgebiz, A. 105, 106
 Büyükgebiz, B. 42, 69
 Cankur, N.Ş. 43, 44, 90, 91, 92,
 173, 197
 Cantekin, D. 71
 Carıllı, O. 76
 Cin, Ş. 45, 50

- Coşkun, A. 220
 Coşkun, M. 46
 Coşkun, T. 214
 Çağlar, M. 231
 Çağlar, M.K. 95
 Çakır, N. 13
 Çam, M. 47
 Çelenk, A. 144, 146, 147, 148
 Çetin, T. 172
 Çınar, N. 48, 90, 91, 92
 Çimen, A. 43,44, 68, 173, 197
 Çivi, S. 7
 Çom, G. 144
 Çoruh, M. 49
 Çöl, M. 184
 Darendeliler, F. 145, 152, 189, 191
 Demirağ, B. 45
 Demirağ, Y.B. 50
 Demireli, O. 7
 Demiroğlu, S. 84
 Dindar, A. 47, 147
 Dindar, İ. 190
 Dindar, H. 51
 Dirican, R. 20
 Doğramacı, İ. 52
 Doğrular, M. 73
 Doğruyol, H. 77
 Doğruyol, Ş. 198, 199, 200
 Dönmez, N.B. 26
 Dölen, İ. 78
 Duyar, İ. 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59,
 75
 Dülgeroğlu, T. 196
 Ecevit, A. 95
 Eckstein, A. 60
 Egemen, A. 23
 Enbiaoğlu, G. 168
 Epir, S. 224, 225, 226
 Eppenstein, F. 60
 Erçal, M.D. 61
 Erdal, Y.S. 57
 Erdem, G. 62, 63
 Erden, A.C. 84
 Erduran, E. 64
 Erefe, İ. 65, 66
 Erel, N. 18
 Erem, T. 43, 44, 67, 68, 90, 91, 92,
 173,197
 Ergin, H. 62
 Ergin, K. 65
 Ergören, Y. 51
 Ergül, H. 135, 196
 Ergüllü, S. 196
 Erişen-Yazıcı, G. 58
 Erkman, G. 189
 Eroğlu, Y. 42, 69
 Ertat, A. 70
 Ertekin, C. 221
 Ertem, B. 165, 166, 167
 Erten, O. 94
 Ertuğ, H. 229
 Evliyaoğlu, N. 235
 Fıçıcıoğlu, C. 71
 Garipağaoğlu, M. 72
 Ghahremanpour, D. 73
 Gedik, Y. 64
 Gelişen, O. 78
 Girgin, N. 45
 Girit, S. 73
 Göğüş, S. 231
 Gökay, E.
 Gökçül, N. 74
 Gökdemir, N.G. 120
 Göksu, A. 184
 Göksu, N. 231
 Gülesen, Ö. 43, 44, 68, 90, 91, 92,
 173,197
 Güleç, E. 75
 Güleçyüz, M. 189
 Gümüşer, C. 208
 Gümüşer, K. 207
 Günay, O. 19
 Günay, Ü. 76, 77
 Güney, E. 175
 Güneyli, U. 37, 38
 Güneysu, S. 29

- Günöz, H. 72,144,145,146, 147, 148,152, 189
 Gürakan, B. 78
 Güray, Ö. 79, 80
 Gürbüz, A. 71
 Güre, H. 82
 Gürses, N. 127, 221
 Gürson, C.T. 81, 82, 83, 149, 153, 154, 194
 Güven, A.G. 229
 Güven, N. 30, 31
 Güvenç, H. 230
 Güzin, K. 73
- Hacıbekiroğlu, M. 3
 Hakverdi, A.U. 84
 Hatipoğlu, E.S. 55, 86, 87, 198, 200
 Hayran, O. 18, 88, 89
 Hakkı, İ. 157
 Hiernaux, J. 206
- Işık, Z. 128
 Işıkakdoğan, A. 16
- İkiz, İ. 43,44, 90, 91, 92, 173, 197
 İlter, Ö. 211
 İncelemardoğlu, H. 122
 İpek, B. 93
 İşlek, İ. 221
 İyriboz, Y. 182
- Jarman, S. 206
- Kaçar, E. 205
 Kadanalı, S. 94
 Kahraman, H. 95
 Kale, G. 231
 Kalmaz, N. 96
 Kan, İ. 68
 Kansu, Ş.A. 97, 98
 Kapucu, S. 122
 Kara, B. 205
 Karaağaoğlu, E. 99
 Karaağaoğlu, N. 99
 Karabiber, H. 223
- Karaman, Ö. 100, 105
 Karateke, A. 71
 Karşit, P. 73
 Kavak, V. 85, 86, 87
 Kayakırlmaz, K. 31, 101, 115, 116
 Kayhan, M. 89
 Keleş, F. 190
 Kendir, G. 203
 Kılıçaslan, Ş. 51
 Kılınç, Y. 172
 Kınay, M. 102
 Kınık, E. 100, 103, 104, 105, 106
 Kırkgöz, K. 209
 Kocabay, K. 230
 Koça, M. 51
 Kocaman, G. 65, 66
 Koçak, H. 127
 Koçtürk, T.O. 132
 Konrapa, A. 150, 156
 Koparal, İ. 95
 Koptagel-İlal, A. 168
 Koray, S. 219
 Korkmaz, T. 109,110,111
 Koçoğlu, G. 107, 108, 195
 Koçtürk, T.O. 132
 Köksal, G. 112
 Köksal, O. 9, 101, 113, 114, 115, 116,117
 Kökten, K. 118
 Köprübaşı, F. 203
 Kurtoğlu, S. 119
 Kutluay, T. 120
 Kutsal, A. 121, 122, 123, 124, 125, 126
 Küçükkömürler, S. 39
 Küçüködük, Ş. 127
 Kümi, M. 170
 Kürkçüoğlu, M. 128
 Küsefoğlu, O. 150
- Lifshits, L. 193, 210
 Löker, M. 3
- Mahmutoğlu, M. 168
 Mahir 158

- Mağden, D. 129
 Mağden, O. 68
 Mavi, E. 203
 McCormick, M. 130
 Mjones, S. 131,132
 Mocan, H. 64
 Molzan, J. 145
 Mouchet 157, 158
 Muluk (yalçın), F.Z. 123, 133,
 134,135
 Müftüoğlu, A. 183
- Nashed, S. 136
 Neyzi, O. 83, 120, 137, 138, 139,
 140, 141, 142, 143, 144, 145,
 146, 147, 148, 149, 150, 151,
 152, 153, 154, 155, 156, 189,
 194
 Numan-Cebeci, E. 169
 Nureddin 157
- Oganbilen, M. 13
 Okan, B. 1
 Okan, H. 4
 Okur, H. 51
 Olcay, I. 51
 Onat, T. 158, 159, 160, 161, 162,
 163, 164, 165, 166, 167,168,
 169
 Oral, S.N. 170, 171
 Oran, O. 63
 Oskay, İ. 172
 Oygucu, İ.H. 43, 44, 90, 91, 92,
 173,197
 Oygur, N. 229
- Ökten, A. 64
 Ömer, N. 157, 158
 Önvural, A. 94
 Özakar, E. 125
 Özalp, C. 153, 154
 Özcan, S. 128
 Özel, A. 128, 174
 Özer, G. 41, 175
 Özgür, A. 196, 230
- Özgür, S. 108, 176, 177, 178, 179,
 180, 181, 182
 Özgür, T. 177
 Özkuş, H.İ. 183
 Özkuş, K. 183
 Özsan, S. 95
 Özsarfatı, J. 148
 Öztekin, B. 153, 154
 Öztürk, A. 96
 Öztürk, Y. 19
 Özyurda, F. 184
- Paç, A.F. 223
 Peckham, G.J. 130
 Pehlivanlıoğlu, S. 8
 Pekcan, G. 185
 Perk, Y. 211
 Peştemalçı, T. 183
 Pişkin, B. 127
 Polat, H. 108
 Pulatlı, Z. 186
- Saatçioğlu, A. 187
 Sait, R. 148
 Sağlam, H. 147, 188
 Saka, N. 148, 151, 189
 Salih, C. 77
 Saltık, A. 190
 Sancak, İ. 196
 Saner, G. 152, 153
 Sapan, N. 76, 77
 Saraçel, M. 62
 Savran, S. 177
 Sen'an, D. 175
 Serbest, M. 235
 Sertbaş, G. 65
 Sevim, A. 59, 75
 Sıdal, M. 191
 Soysal, Ş.S. 194
 Solak, O. 192
 Solans, C.V. 193
 Sökücü, S. 82
 Sümer, H. 195
 Süreya 157, 158
 Süren, T. 196

- Şahin, S. 223
 Şendemir, E. 43, 44, 90, 91, 92,
 173, 197
- Tacar, O. 198,199, 200
 Taneli, B. 178, 179, 180, 181, 182,
 201, 202, 203
 Taner, F. 204
 Tanındı, Ş. 205
 Tanman, F. 153, 154
 Tanner, J.M. 206
 Tanyel, C. 231
 Tanzer, F. 207, 208, 209
 Tarım, Ö. 210
 Taşdelen, E. 211
 Taşkapan, Ç. 198, 200
 Tayfun, M. 223
 Tekinalp, G. 62, 63
 Teziç, T. 24, 212
 Timur, İ.H. 196
 Timur, N. 73
 Toksoy, H.B. 192
 Tuncer, M. 213
 Tunçbilek, E. 214
 Tunçer, M. 63
 Turan, N. 190
 Turgut, H.B. 198, 200
 Tuner, J. 130
 Tüfekçi, C. 73
 Tümay, S.B. 215
 Türdü, S. 4
 Tümerdem, Y. 17, 18, 79, 80, 216,
 217,218,219,220
 Tüysüz, C. 51
- Uçtum, N. 168
 Uğurlu, M. 31
 Uncu, M. 172
 Uysal, S. 221
 Uzel, N. 120, 148, 152
- Ülkü, N. 13
 Ünal, G. 13
 Ünal, H. 30
 Ünalın, T. 214
- Varan, G. 234
 Vardar, F. 196
 Varol, N. 195
- Wetherilt, H. 1,2,3,4
 Wifari, B.Ü. 40
 Wittwer-Backofen, U. 222
 Workman-Daniels, K. 130
- Yakacıklı, S. 154
 Yakıncı, C. 223
 Yalaz, K. 224, 225, 226
 Yalçın, I. 154
 Yalçın, M.K. 232
 Yalçın, Z. (bkz. Muluk, Z.) 124,
 126
 Yalçındağ, A. 150, 155, 156
 Yalım, Z. 227
 Yaman, M. 39
 Yayla, M. 84
 Yazıcıoğlu, S. 150
 Yeğin, O. 229
 Yenerer, N. 148
 Yeşilipek, M.A. 228, 229
 Yıldız, S. 230
 Yılğör, E. 231
 Yılmaz, B. 175
 Yılmaz, L. 235
 Yılmaz, M. 191
 Yılmaz, İ. 186
 Yılmazsoy, H. 117
 Yoloğlu, S. 223
 Yolsal, N. 18
 Yorulmaz, F. 190
 Yörükoğlu, A. 232
 Yurdakök, M. 62, 63, 233
 Yücesan, S. 51
 Yüksel, B. 234, 235
 Yüksel, F. 234
 Yüksel, Z. 231
- Zevkliler, M. 45